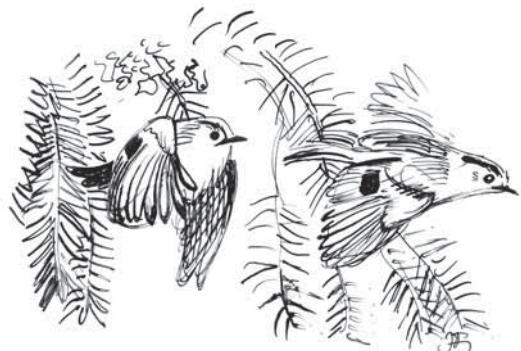

Fuglekonge *Regulus regulus* Goldcrest

Europas mindste fugl, fuglekongen, er knyttet til granskov og findes over det meste af Europa. I Rusland er den udbredt mod øst til Baikalsøen. Endnu længere mod øst findes populationer i bl.a Kina og Japan. I Danmark er fuglekongen en almindelig og vidt udbredt ynglefugl. Fugle fra nordlige bestande er trækfugle. Uden for yngletiden optræder mange træk- og vintergæster i Danmark, flest under trækket i september-oktober og april. Der er store årlige variationer i antallet af træksgæster (Lausten & Lyngs 2004).

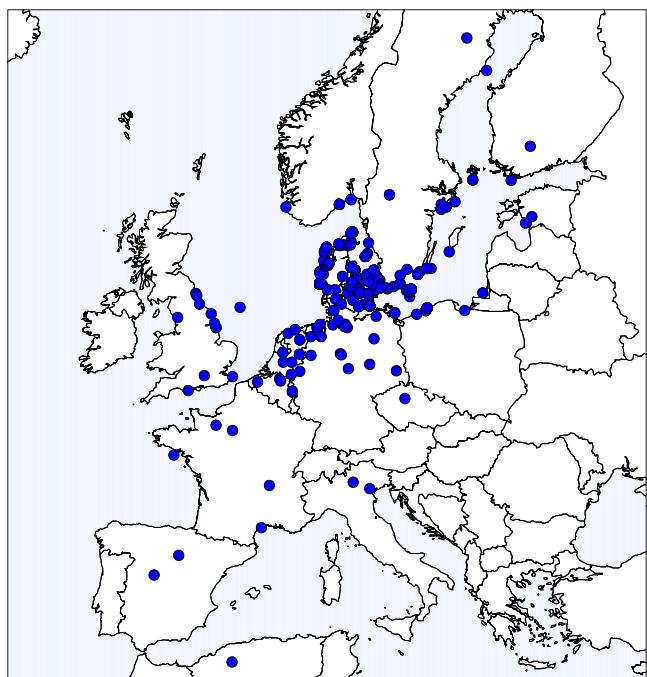

Fig. 1. Samtlige genfund af fuglekonge ringmærket i Danmark (n=472). All recoveries of goldcrest ringed in Denmark (n=472).

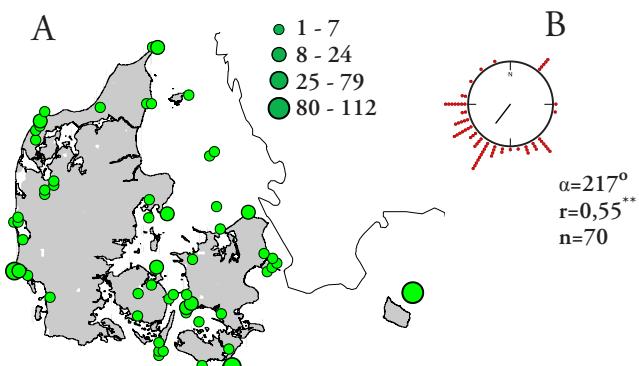

Fig. 2. A) Mærkningslokaliteter for fugle, som senere er genmeldt, samt artens danske yngleudbredelse (1993-96). Ringing sites for birds later recovered and breeding distribution (1993-96).
B) Retning af direkte efterårstræk (aug-dec, >100 km). Direction of direct autumn migration (Aug-Dec, >100 km).

Mærknings- og genmeldingsdata

De første fuglekonger blev ringmærket i 1926 af ringmærkere fra Danske Ornithologisk Central, og til dato er 194.021 ringmærket. I 1969 blev hele 2.656 fuglekonger ringmærket, hvilket er den højeste årstotal. Flest fugle er mærket i 1980'erne og begyndelsen af 1990'erne (fig. 4). Fuglene er mærket af Dansk Ornithologisk Central (2.632), Odense Ringmærkestation (35), Vildbiologisk Station Kalø (4) og Zoologisk Museum (63.394). Kun 443 fug-

Fakta Facts

Mærkninger Birds ringed 194.021

Genmeldinger Recoveries

Antal genmeldinger No.of recoveries 472

-heraf uden for Danmark Recovered abroad 133(28%)

Antal fugle No. of individuals 443

-heraf mærket som unger Ringed as chicks 0

Genmeldingsandel Proportion recovered 0,2 %

Mærket i udlandet og genmeldt i Danmark 252

Ringed abroad and recovered in Denmark

Ekstremer Extremes

Højeste alder Oldest bird min. 5 år 3 mdr.

Længste afstand Longest distance Algeriet Algeria 2.462 km

Nordligst Northernmost Sverige Sweden (64° 55'N)

Sydligst Southernmost Algeriet Algeria (35° 20'N)

Østligst Easternmost Estland Estonia (24° 30'E)

Vestligst Westernmost Spanien Spain (04° 42'W)

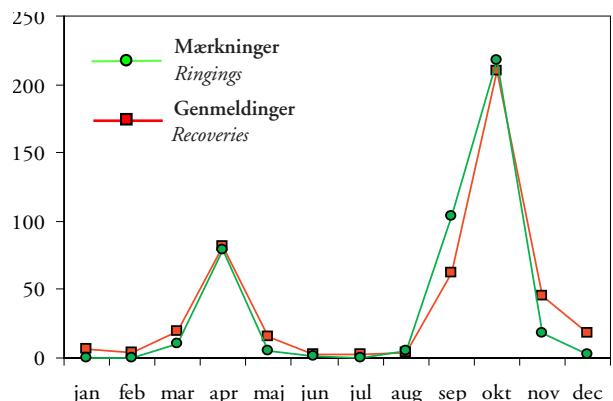

Fig. 3. Mærknings- og genmeldingsmåned for genfund af fuglekonge. Month of ringing and recovery for recovered goldcrest.

lekonger er genmeldt, og arten har således en af de laveste genmeldingsandele. De genmeldte fugle er sandsynligvis især trækgæster, idet 91 % er ringmærket i september-oktober og april (fig. 3). Der er ikke genfundet danskmærkede redeunger, hvilket afspejler, at arten er vanskelig at ringmærke i yngletiden. At ringmærkningsmaterialet primært består af trækgæster, understreges af, at stort set alle de genmeldte fugle er mærket på kystnære træklokaliteter, især ved fuglestationerne på Christiansø, Blåvand, Gedser, Keldsnør og Stignsnæs (fig. 2A). I Danmark er der desuden genfundet 252 fuglekonger ringmærket i udlandet.

Træk og overvintring

Genfundene viser, at de fuglekonger, som passerer Danmark under trækket, kommer fra Norge, Sve-

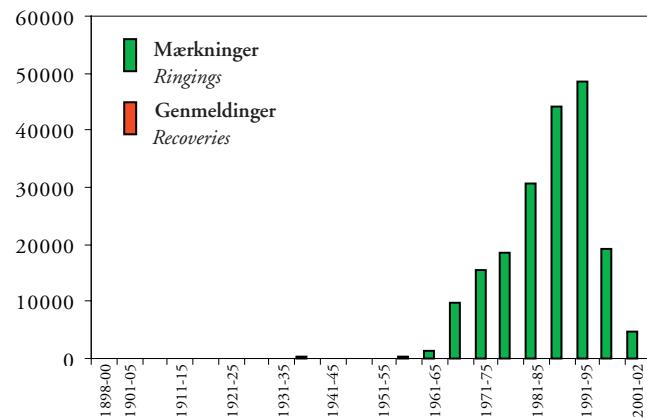

Fig. 4. Mærknings- og genmeldingsår for fuglekonge ringmarkedet i Danmark. Ringing and recovery year of goldcrest ringed in Denmark.

rig, Finland, De Baltiske Lande og det nordvestlige Rusland (fig. 1 & 7). Trækket foregår primært i september-oktober (fig. 3). De forskellige nordiske bestande er ikke lige hyppige over hele landet. Norske fuglekonger optræder hyppigst i Jylland, således stammer 54 % af genfundene af norske fugle i Danmark fra Jylland, 27 % fra Sjælland og 11 % fra Anholt. Svenske og finske fuglekonger passerer også Jylland (32 %), men er noget hyppigere i det østlige Danmark, specielt på Sjælland (35 %) og Christiansø (19 %). Christiansø passerer primært af fugle fra det østlige Sverige, Finland og De Baltiske Lande. Fra Danmark trækker fuglene videre i ret forskellige retninger (fig. 2B). Nogle trækker næsten stik vest til England, mens andre trækker i mere sydlig retning til det nordlige Tyskland, Polen, Holland, Belgien,

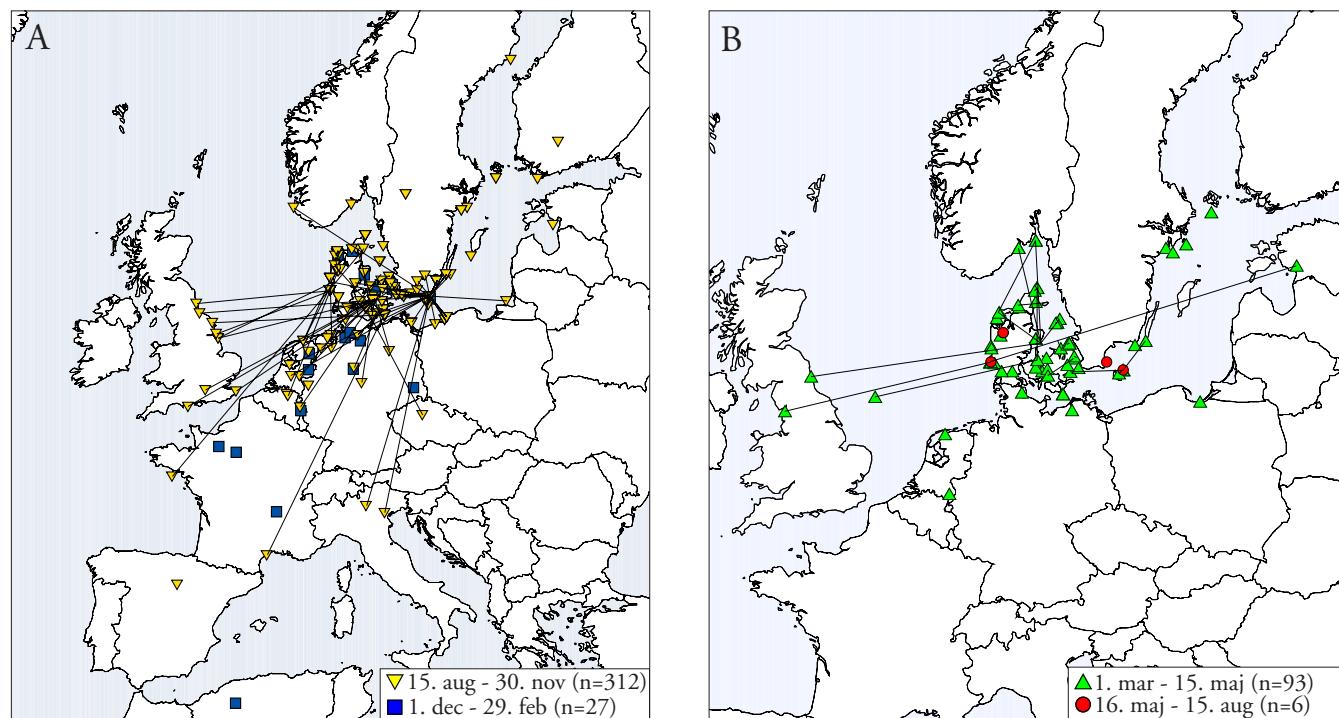

Fig. 5. Genmeldinger fra A) efterårs- og vinterperioden og B) forårs- og sommerperioden af fuglekonge ringmarkedet i Danmark. Linjer angiver direkte træk. Recoveries during A) autumn and winter and B) spring and summer of goldcrest ringed in Denmark. Lines indicate direct migration.

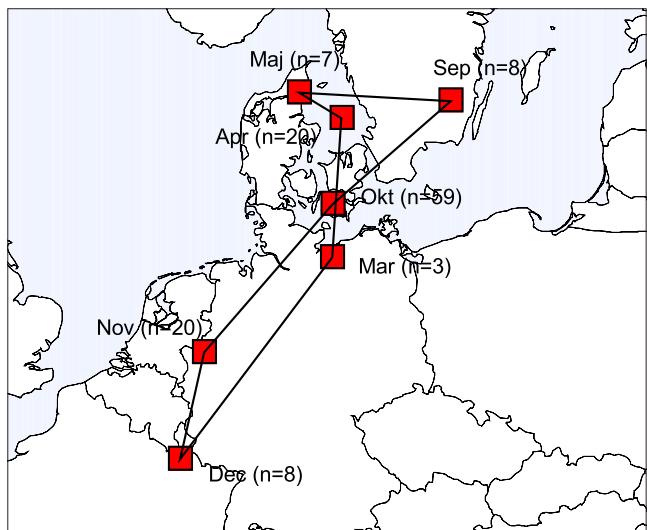

Fig. 6. Månedlige gennemsnitspositioner for fuglekonge ringmærket i Danmark og genfundet mere end 100 km fra mærkningsstedet. *Monthly mean positions for goldcrest ringed in Denmark and recovered more than 100 km from ringing site.*

Frankrig og Italien (fig. 5A). Den hurtigste fugl var en han, som blev ringmærket på Omø 17. oktober 1990 og aflæst dagen efter på Spurn Point ved Englands østkyst, 736 km mod vestsydvest. Den næsthurtigste fugl blev sjovt nok ligeledes ringmærket 17. oktober og genfundet dagen efter, denne gang i 1981. Fuglen var ringmærket på Holmsland Klit ved Ringkøbing og blev genfundet 311 km mod sydsydvæst i det hollandske vadehav.

Det hænder, at fuglekonger på efterårstræk, sandsynligvis pga. vinden, trækker i en helt anden retning end flertallet (fig. 2B). Således er flere fugle, ringmærket på Christiansø i september-november, aflæst på

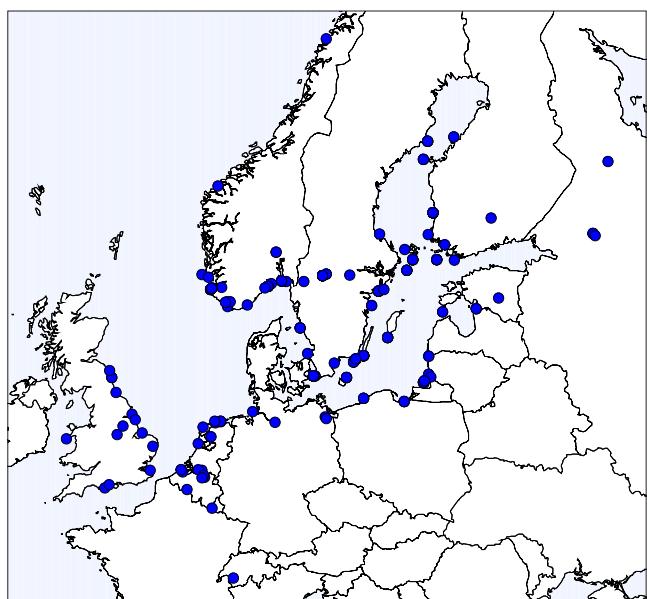

Fig. 7. Mærkningslokaliteter for fuglekonge ringmærket i udlandet og genfundet i Danmark (n=252). *Ringing sites for goldcrest ringed abroad and recovered in Denmark (n=252).*

Øland nordøst for mærkningsstedet inden for få dage, og én er aflæst i det sydvestlige Norge to uger efter mærkningen (fig. 5A).

Kun 26 danskmærkede fuglekonger er genfundet i vinterperioden, heraf 15 i Danmark. Uden for Danmark er fuglekongerne i vinterperioden fundet i Tyskland (5), Holland (2), Belgien (1) og Frankrig (3) (fig. 5A). Gennemsnitspositionen i november for de fugle, som forlader Danmark, ligger i Holland/Tyskland (fig. 6). En enkelt danskmærket fuglekonge er genfundet i Nordafrika. Den var ringmærket på Christiansø 19. september 1966 og blev fanget i Algeriet 8. december samme år. Dette er et af de sydligste genfund af europæisk fuglekonge (Cramp 1992). En mindre del (6%) af de udenlandsk-mærkede fugle er fundet i Danmark om vinteren. Ser man udelukkende på fugle ringmærket i landene nord og øst for Danmark som er fundet døde i Danmark (n=95) er 14% fra vinterperioden.

I Danmark er der i træktiden, primært i marts-april, fundet fuglekonger, som var ringmærket på De Britiske Øer (september-maj) og i Holland-Belgien (oktober-april).

Kun få fuglekonger er genfundet syd for Danmark i forårsperioden (fig. 5B). På træklokalerne i Danmark vokser antallet af observerede fugle i slutningen af marts, og toppe i april (Olsen 1992, Lausten & Lyngs 2004). Det samme mønster ses i antallet af mærkninger (fig. 3). I slutningen af april og starten af maj er flere danskmærkede fuglekonger genfundet nord og øst for Danmark (fig. 5B). Tre fugle, alle ringmærket i Danmark i begyndelsen af april, er dog genfundet i England mindre end en måned efter mærkningen; årsagen til dette tilsyneladende omvendte træk er ukendt. Der er kun genfundet ganske få danskmærkede fuglekonger i sommerperioden, og ingen nord eller øst for Danmark (fig. 5B).

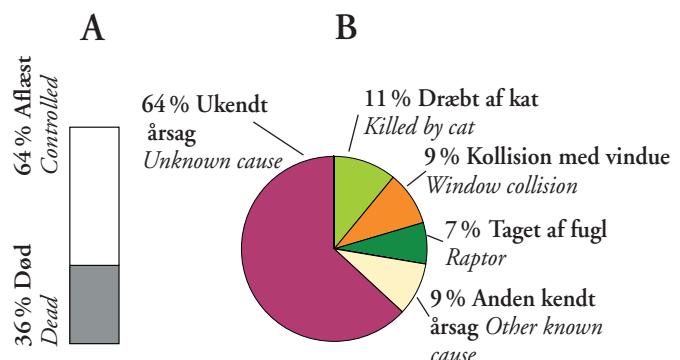

Fig. 8. A) Genmeldingsårsager (n=472) og B) dødsårsager (n=170) for fuglekonge ringmærket i Danmark. A) *Cause of recovery (n=472)* and B) *cause of death (n=170) for goldcrest ringed in Denmark.*

Genmeldings- og dødsårsager

Mere end halvdelen af genmeldingerne drejer sig om aflæsninger af levende fugle, heraf 71 % i Danmark og 12 % i Sverige. Dødsårsagen er kun fastslået for en mindre del af de fugle, som er genmeldt døde (fig. 8A). Af dem er flest dræbt af kat, kollideret med vindue eller taget af ugle eller rovfugl. Af fuglekonger ringmærket som unger eller ungfugle og genmeldt som døde er 95 % inrapportert i deres første leveår. Den længstlevende fugl i det danske ringmærkningsmateriale blev mindst 5 år og 3 mdr. Den blev ringmærket som mindst etårig på Christiansø 17. september 1984 og aflæst 18. oktober 1988 på Gedser Fuglestasjon. Dette er den ældste i Europa.

English summary

The goldcrest breeds in coniferous forests all over Denmark and is a common passage migrant in September–October and April. In Denmark the first goldcrest was ringed in 1926,

with most ringed in the 1980s and first half of the 1990s. The recovered birds were mainly passage migrants ringed in September–October and April at the migration hotspots. The recoveries show that the visitors come from Norway, Sweden, Finland, the Baltic countries and northwest Russia. Not surprisingly, Norwegian birds are most common in Jutland, whereas Swedish and Finnish birds are more frequent in eastern Denmark. The goldcrests leave Denmark in many different directions. Some have migrated due west to the British Isles and others SSW to Germany, the Netherlands, Belgium, France and Italy. A fast bird migrated 736 km from Omø to Spurn Point in one day in mid-October. A few birds have been “blown” to Øland or southwest Norway. Twenty-six birds have been recovered during winter, of these 15 in Denmark. Goldcrests have also been recovered in Germany, the Netherlands, Belgium, France and Algeria (!). The goldcrests pass Denmark on their return migration in March–April. A few birds ringed in Denmark in April were recovered in Britain less than a month after ringing.